

veldwaarnemingen

Inleiding

Dit keer ontbreken de vertrouwde waarnemingen in deze rubriek. In plaats daarvan plaatsen wij een discussie over de rubriek zelf. De redactie heeft zich de afgelopen tijd beraden over de opzet en de waarde van deze rubriek. Vragen die wij stelden gingen over de betekenis van deze losse waarnemingen, die immers nooit meer dan een fragmentarisch beeld kunnen geven van het voorkomen van soorten en aantallen. Na een kort historisch overzicht komen wij tot enkele voorlopige conclusies. Uw mening wordt zeer gewaardeerd.

Historie

De rubriek 'Veldwaarnemingen' is de 'oudste rubriek van het Vogeljaar'. Al in de eerste jaargang van 'Wiek en Sneb' (1953) startte Jaap Taapken ermee. In het veld en tijdens andere bijeenkomsten van vogelaars kwamen regelmatig deze gepubliceerde waarnemingen aan de orde. In positieve, zowel als kritische zin.

De waarnemingen werden (en worden soms nog) gebruikt bij het plannen van excursies naar gebieden met 'wens'-soorten. Ten aanzien van de registratie van veldwaarnemingen veranderde er in de loop der jaren veel. Organisaties als Sovon en de Dutch Birding Association (DBA) coördineren landelijk de veldwaarnemingen. De Commissie Dwaalgasten Nederlandse

Avifauna (CDNA) beoordeelt een aantal soorten en doet daarvan verslag in het blad 'Dutch Birding'.

Lokale organisaties hebben hun eigen databestand en waarnemingenrubriek. Het belang daarvan is in de loop der jaren steeds groter geworden in het kader van plannen op gebied van de ruimtelijke ordening. Het bestuur van de Stichting Het Vogeljaar en de redactie willen ons veel gelezen en gewaardeerde blad een meer eigentijds karakter geven. Elke rubriek en ook de vormgeving van het blad zijn onderwerp van bespreking. Ook u lezer helpt ons door het geven van uw meningen tijdens de diverse vogeldagen, in het veld, of via andere kanalen. De meningen over het wel of niet behouden van deze rubriek lopen uiteen van stoppen, het heeft een goede functie gehad en die is niet meer nodig, tot in een zekere vorm doorgaan op basis van een aantal criteria. Wij willen u laten meedenken in deze discussie en hopen op uw reactie.

Een schets van de ontwikkelingen van de veldwaarnemingen.

Tot 1910 vinden wij de meeste waarnemingen in de laden van musea. Opgezette vogels of balgen. Ook na deze datum raken die laden voller. Dan betreft het soorten 'geogst' in het buitenland of dood gevonden in ons eigen land. Ook in publicaties en dagboeken van diverse ornithologen vinden

wij gegevens. In 1911 ontstaat de Club van Nederlandse Vogelkundigen. In hun orgaan 'Limosa' vinden wij in 1937 de eerste mededeling in de rubriek 'Ornithologie van Nederland' (Limosa 10, no. 1-2: pag. 61-67). Hier komt voor het eerst een landelijke registratie tot stand.

De waarnemers vormden een select gezelschap en lang niet alle waarnemingen kwamen daar terecht. Dat had Jaap Taapken goed in de gaten. Daarom startte hij voor de meer gewone veldwaarnemer zijn rubriek in 'Wiek en Sneb'. Toen ik mij in het begin van de jaren zestig abonneerde op het

Vogeljaar was ik een trouwe lezer van deze rubriek. Waar kon je de Nachtzwaluw vinden, of waar broedden er toen Ortolanen en wat kon je zoal zien in Nederland. Zo zal het velen zijn vergaan. De rubriek was en is afhankelijk van het insturen van waarnemingen. Dit ging niet systematisch en daar was meer en meer behoefte aan.

In 1973 ontstond Sovon vanuit de Nederlandse Ornithologische Unie. Tot die tijd konden de amateurvogelaars bij de NOU terecht. Nu konden zij hun gegevens doorgeven aan een aparte organisatie, die via projecten werkt, zoals bijvoorbeeld het Broedvogelproject, het Winter- en Trekvogelproject, de PTT-tellingen en het Bijzondere Soortenproject. Ook voor andere Sovontellingen werden steeds meer gegevens verzameld. En dat is goed. Zo krijgen wij steeds meer inzicht in de verspreiding van vogelsoorten in Nederland. De voor- en achteruitgang kan zo goed worden aangegeven. Ook de ontwikkeling van exoten wordt zo gevolgd.

De ontwikkelingen gaan verder. De rubriek 'Ornithologie van Nederland' verdwijnt. De samenwerking tussen de NOU en Sovon zorgt ervoor dat Sovonleden zich op 'Limosa' kunnen abonneren. Daarin vinden zij artikelen die gemaakt zijn op basis van de vele veldgegevens. In 1979 komt er nieuwe loot aan de stam. De DBA wordt opgericht en zij zetten de oude traditie van de Club en later de NOU voort door het publiceren van zeldzame waarnemingen. Tevens komt er een verslag van de CDNA over alle beoordeelsoorten dat in 'Dutch Birding' wordt vermeld. Kolonievogels en zeldzame broedvogels krijgen een plek in 'Limosa'. Het aantal vogelwerkgroepen en andere organisaties die zich met vogels

bezighouden, dat neemt toe. Meestal heeft men een eigen orgaan, waarin ook veldwaarnemingen uit de eigen omgeving worden opgenomen. Met een eigen databestand kan men zo meedoen bij besluitvorming in het kader van de ruimtelijke ordening.

De rol van de rubriek in het Vogeljaar

En zo ontstaat de discussie over de voortgang van de rubriek 'Veldwaarnemingen' in het Vogeljaar. Wat is de functie van deze rubriek in deze tijd? Moeten wij voortgaan met deze rubriek, of is het beter deze ruimte in het blad te besteden aan andere belangrijke ontwikkelingen?

Daarbij spelen de volgende zaken ook een rol:

- ✓ De waardering. Grote waardering is er voor het vele werk dat de afgelopen jaren is verzet door de waarnemers, de fotografen, de redactieleden en de vormgever. Daarvoor is heel veel dank verschuldigd. Bovendien hebben al die waarnemingen van eertijds nog veel betekenis voor het onderzoek naar de verspreiding en voorkomen van vogelsoorten in Nederland.
- ✓ De tijd om de rubriek te maken. Het verzamelen en rubriceren van de waarnemingen kost één redactielid ruim een week werk. Het corrigeren en verwerken van de correcties door andere redactieleden vergt ook een of twee dagen. Vervolgens moet er van alles mee gebeuren, alvorens het bij de drukker is. Die tijd hebben wij maar niet berekend. Ook dat omvat nog vele uren.
- ✓ Welke soorten neem je nu wel of niet op? Beoordeelsoorten komen via het verslag van het CDNA in 'Dutch Birding'. Totdat deze soorten beoordeeld zijn, staan ze in de waarnemingenrubriek van hetzelfde blad. Daarbij staan meestal prachtige foto's van de soort in kleur. Zeldzame broedvogels en kolonievogels worden gepubliceerd in 'Limosa'. Daar waar lokale vogelwerkgroepen zijn, zal er meestal een databestand zijn met daaraan gekoppeld een waarnemingenrubriek. Er komen steeds meer websites, die een ieder met een internetaansluiting kan bezoeken om na te gaan wat er gezien is. De 'Dutch Birding'-vogellijn (0900-2032128) en inspreeklijn (010-4281212) zorgen voor de dagelijkse actuele informatie. Waarnemingen die via bovengenoemde kanalen gedocumenteerd kunnen worden, behoeven niet meer in het

Vogeljaar te staan.

✓ Wat wel in het Vogeljaar? Als de rubriek blijft, bijvoorbeeld omdat dit in een zekere nostalgische behoefte voorziet, dan valt te denken aan:

- ▶ een selectie van soorten uit twee maanden met een maximum van twee pagina's, inclusief foto('s). Een aparte plek voor de tekeningen van Dirk Moerbeek blijft. Die tekeningen bevorderen ons leerproces bij het determineren;
- ▶ het opnemen van waarnemingen uit een gebied waar geen organisatie is en waarvan het zeker is dat de waarnemingen niet bij Sovon of Dutch Birding terecht komen;
- ▶ de leukste waarnemingen uit een periode zonder te kijken of deze elders een plek krijgen. Daarbij dient er wel een evenredige spreiding over het land nagestreefd te worden;
- ▶ waarnemingen die digitaal worden ingestuurd, waarna ze op wekelijks op de

website van het Vogeljaar worden gezet.

Voorlopige conclusies

1. De rubriek heeft haar functie gehad. Dus schaf haar af en gebruik de ruimte voor goede artikelen.
2. De rubriek heeft haar functie gehad, maar zij is toch leuk om te lezen.
3. Houdt haar dan beknopt, of zet de waarnemingen op de website.
4. Leg enkele criteria aan, bijvoorbeeld:
  - geen beoordeelsoorten;
  - geen exoten;
  - alleen waarnemingen soorten die echt bijzonder voor een gebied zijn;
  - varieer over het land, of zoek contactpersonen uit diverse provincies.

Aan u mede de vraag op bovenstaande te reageren en uw mening, of aanvulling te geven. Misschien is er onder u wel iemand die de veldwaarnemingen digitaal kan ontvangen en ze wil rubriceren. Eventueel kan daaruit weer een selectie voor het blad worden gemaakt. Uw reacties kunt u via e-mail insturen aan meijerpc@worldonline.nl of via mijn postadres: Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden.